

בטומאת מדרס — שהרי **מתקנה**, תוקנה כבר האוזן הראשונה!?

**ואמרת** לן לתרץ עליה: לאחר שנפסקה האוזן השנייה, גם אם תוקנה — **פנים חדשות של סנדל באו לכאן**.

**הבא נמי** בניקב וסתם וחזר וניקב וסתם — **פנים חדשות של כלי באו לכאן**.

**קרי עליה** חזקיה על רבי יוחנן: **לית דין — בר אינש!** אין זה [רבי יוחנן] בן אדם אלא מלאך!

**איכא דאמרי:** כגון דין — **בר אינש!** זהו גבר בכל מקום!

**אמר רבי זירא** אמר **רבא** בר **זימונא**:

**אם הראשונים** נחשבים כאילו הם **בני מלאכים** — **אנו** נחשבים **בני אנשים**.

**ואם הראשונים** נחשבים **בני אנשים** — **אנו** נחשבים **כחמורים**.

ואפילו לא **כחמורו** של רבי **חנינא** בן **דוסא** ושל רבי **פנחס** בן **יאיר**, **אלא** — **כשאר חמורים**.

שנינו במשנה: וקושר נודות יין ושמן.

והוינן בה: **פשיטא** שאין אלו קשרים בני קיימא, שהרי צריך לפותחם תדיר!?

ומשנינן: **לא צריכא**, דאית ליה תרתין אוני אזניים, שבהם קושרן.

מהו דתימא, **חדא מינייהו בטולי מבטל** לה ומשאיר את הקשר — **קמשמע** לן שמתיר את שני הקשרים של שתי האזניים.

עוד שנינו: קושר בגד על פיה של קדירה של **בשר**.

והוינן בה: **פשיטא!**

ומשנינן: **לא צריכא**, דאית לה לקדירה **שלאכא**, פתח אחר, שיכול להוציא את האוכל משם.

מהו דתימא, **בטולי מבטל** לה לקשר של הבגד, לפי שאין לו צורך לפותחו להוצאת האוכל, **קמשמע** לן שאינו משאירו קשור.

שנינו במשנה: **רבי אליעזר בן יעקב אומר** קושרה לחבל בפתח בפני בהמה כדי שלא תצא.

והוינן בה: **פשיטא**, שהרי צריך להתיר את הקשר כדי שיוכל להוציאה?

ומשנינן: **לא צריכא**, דאית לה לצורך קשירת הפתח תרתין איפרי חבלים זה למעלה מזה. [פירוש נוסף: שקושר שני קשרים בשני צידי הפתח, שלא היה החבל קשור מאתמול אפילו לא מצד אחד].

מהו דתימא, **חדא מינייהו**, מן החבלים, **בטולי מבטל**, ישאירנו, ויוציא את הבהמה בדוחק, ויהיה קשר של קיימא. [ולביאור השני: שמא יתיר רק את אחד הקשרים, מצד אחד של הפתח].

**קא משמע** לן שמתיר את הכל.

**אמר רב יוסף** אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי אליעזר בן יעקב.

**אמר ליה אבוי:** הלכה — **מכלל דפליגי?**

**אמר ליה:** מאי נפקא לך מינה?

ורמיניהו, מברייתא שכתוב בה הפוך:

חבל דלי שנפסק באמצעו — לא יהא קושרו לחבל עצמו בשני הצדדים במקום שנפסק, אלא עינבו. (1)

ורבי יהודה אומר: לא יקשור ולא יענוב את שני חלקי החבל מתוך החבל עצמו, אלא יטול את שתי הקצוות של החבל, ויהא כורך עליו, על שני קצותיו, פונדא אזור חלול, או פסקיא, רצועת חגורה.

ובלבד שלא יענבנו לחבל עצמו שמא יבוא לקשרו.

כי רבי יהודה סבר שגזרו על עניבה אטו קשירה, ורבנן סוברים שלא גזרו על עניבה אטו קשירה.

קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה, שגזרו בעניבה אטו קשירה ולא גזרו בחבל דגרדי אטו חבל בעלמא.

קשיא דרבנן אדרבנן, שגזרו חבל דגרדי אטו חבל דעלמא ולא גזרו עניבה אטו קשירה.

ומשנינן: דרבנן אדרבנן לא קשיא.

כי חבל דעלמא בחבל דגרדי — מיחלף, ויבואו להתיר קשירת כל חבל.

אבל עניבה בקשירה — לא מיחלף.

דרבי יהודה אדרבי יהודה נמי לא קשיא.

כי לעולם לרבי יהודה לא גזרו.

אמר ליה: וכי גמרא גמור לימוד הגמרא — זמורתא, כזמרה בעלמא תהא?! והיינו, שצריך לדעת בלימוד הגמרא גם את הדברים והשיטות שאינם הלכה למעשה.

### מתניתין:

קושרין דלי שעל פני הבור, כדי לשאוב בו מים, בפסקיא, ברצועת חגורה, שאין הקשר ששל קיימא כיון שצריך את החגורה, ובודאי יטלנה משם אחרי השאיבה.

אבל לא בחבל שעתידי להשאר בקביעות והוי קשר של קיימא..

רבי יהודה מתיר, ויבואר בגמרא.

כלל אמר רבי יהודה: כל קשר שאינו של קיימא — אין חיובין עליו.

### גמרא:

שנינו במשנה שאין קושרין את הדלי בחבל.

והוינן בה: חבל — דמאי?

אי לימא חבל דעלמא — וכי רבי יהודה מתיר לקושרו? והא קשר של קיימא הוא!?

אלא חבל דגרדי של אורגים, שעתידי ליתלו.

למימרא, דרבנן סברי, גזרינן על חבל דגרדי שלא יקשור בו על אף שאינו של קיימא אטו חבל דעלמא.

ורבי יהודה סבר, לא גזרינן.

1. להתיר בכל יום.

וכתב החזו"ן איש נב יז דרצונו לומר שמותר אפילו נעשה מערב שבת, ודעתו להניח עד שבת

1. המשנה ברורה בסימן שיז ס"ק כג הביא את דעתו של החיי אדם, שאם עשה אדם עניבה, והיא נקשרה בלא כוונה, דינה כקשר העשוי

והתם בעניבה — לא משום דמיהלפא עניבה בקשירה אסור לענוב. אלא סבר רבי יהודה כי עניבה גופה — קשירה היא.

אמר רבי אבא אמר רב הייא בר אשי אמר רב: מביא אדם חבל מתוך ביתו, וקושרו מצד אחד בפרה ומצד שני באיבוס. ואינו חושש שמא אחד הקשרים לא יתיר ויהיה קשר של קיימא.

איתיביה רבי אבא אריבא, דהוא רבי אחא בר פפא לרבי אבא:

חבל שבאיבוס — קושרו בפרה, וחבל שבפרה — קושרו באיבוס, שאז ודאי שיתיר את הקשר. ובלבד שלא יביא חבל מתוך ביתו ויקשור בפרה ובאיבוס, כי שמא לא יתיר אלא רק אחד מהקשרים.

ומשינין: התם, חבל דעלמא, חיישינן שמא לא יתיר את שני הקשרים.

הבא — חבל דגרדי, שודאי יתיר את שניהם.

וכיון שעסקה הגמרא בחבל של אורגים הביאה עוד הלכות העוסקות בכלי האורגים.

אמר רב יהודה אמר שמואל: כלי קיואי אריגה אינם מוקצה, ומותר לטלטלן בשבת לצורך שימוש המותר, לפי שאינם מיועדים אך ורק למלאכת האריגה.

בעו מיניה מרב יהודה: כובד העליון וכובד התחתון [עיי' ציור בסוף הספר] שאין נוהגים לטלטלם מחמת כובדם — מהו לטלטלם בשבת? האם נאמר שהם נחשבים ככלים שמלאכתן רק לאיסור, שאסור לטלטלם.

לפעמים ענה להם רב יהודה "אין", שמותר

לטלטלם, ולפעמים ענה להם "לאו", ואסר להם. והיה הענין רפיא, רפוי היתרם, מחמת הספק, בדידה.

איתמר, אמר רב נחמן אמר שמואל: כלי קיואי מותר לטלטלן בשבת, ואפילו כובד העליון וכובד התחתון, אבל לא את העמודים.

אמר ליה רבא לרב נחמן: מאי שנא עמודים דלא מטלטלין אותן?

אילימא משום דקעביד גומות שבהוצאתן מן הקרקע הוא מזיז את העפר שהם תקועים בו. אי אפשר לומר כן.

שהרי הגומות שנותרו בקרקע — ממילא קא הויין!

והראיה שאין חייבים על גומות שנעשו מחמת הוצאת דבר מהקרקע, מהא דתנן:

הטומן לפת וצננות באדמה כדי לשומרם, מבלי שישירשו בה, תחת הגפן. אם מקצת עליו מגולין — אין זו זריעה, ומותר לעשות זאת לכתחילה, ואינו חושש:

לא משום כלאים בכרם.

ולא משום זורע בשביעית.

ולא משום חיוב במעשר.

וניטלין ממקום הטמתן אפילו בשבת!

ואם כן מדוע אסור ליטול את העמודים של כלי האריגה.

אמר ליה רב נחמן: בשדה מותר ליטלן

משום דלא אתי לאשוויי גומות, ולכן התירו לו לעשות לכתחילה.

אבל הכא בעמודי האריגה שבבית — אתי לאשוויי גומות, וגזרו לאסור.

בעא מיניה רבי יוחנן מרבי יהודה בר ליואי: כלי קיראי, מכונת האריגה [עיי'ן בצירור בסוף הספר במלאכת אורג], כגון כובד העליון וכובד התחתון — מהו לטלטל בשבת?

אמר ליה: אין מטלטלין.

מה טעם?

לפי שאין ניטלין מחמת כובדן לעשות בהם שימוש אחר של היתר. והווי להו כלים שמלאכתן לאיסור בלבד.

### מתניתין:

א. מקפלין את הכלים הבגדים בשבת

כשפושטים אותם, כדי שלא יתקמטו, ומקפלים וחוזרים ומקפלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים, ובלבד שעושה זאת כדי לחזור וללבוש אותן בו ביום, שלא יהיה קיפולו הכנה משבת לחול.

ב. ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת.

אבל לא מציעים אותן משבת למוצאי שבת.<sup>2</sup> רבי ישמעאל אומר: מקפלין את הכלים, ומציעין את המטות — מיום הכיפורים שחל להיות בערב שבת, לשבת.

וכמו כן חלבי שבת קריבין ביום הכיפורים שחל להיות ביום ראשון.

אבל לא קריבין חלבי הקרבנות של יום הכיפורים בשבת.

רבי עקיבא אומר: לא חלבים של שבת קריבין ביום הכיפורים, ולא חלבים של יום הכיפורים קריבין בשבת.

ליתן מים על ירק תלוש בשבת כדי שלא יכמוש וייבש.

וכתב המגן אברהם, שהטעם הוא משום שאינו ניכר שעושהו לצורך חול, שהרי זקוק לו שלא יכמוש כדי שיוכל לאוכלו בשבת.

ועל אף שאסרו את הצעת המיטות [לעיל יג א] ואת הדחת הכלים, על אף שלא ניכר שעושה זאת לצורך יום חול, הרי זה משום שהכנה כזו נחשבת למעשה גמור של הכנה, ואילו נתינת מים לירק אינה נחשבת למעשה הכנה גמור. תהלה לדוד שם.

והחיי אדם כלל קנג כתב שמותר להביא יין לצורך הלילה כשעוד יום השבת גדול, ואין ניכר

הבאה, ואפילו שלא במקום צער.

וכל שכן אם חשב לענוב מנעלו, ונקשר, ויש לו צער, שמותר להתירו בשבת.

וטוב יותר להתיר מאשר לנתק, על אף שהניתוק הוא דרך השחתה, ומותר. כי הרי אסרו לנתק בפני עם הארץ, ולא החמירו שלא להתיר בפני עם הארץ.

2. האיסור לטרוח בשבת בדברים שהם הכנה ליום חול, למרות שאין בהם עשיית מלאכה, תלוי בצורת המעשה, אם מוכח שהוא ליום חול, ובעשיית "מעשה גמור".

בשולחן ערוך בסימן שכא יא נפסק שמותר

## גמרא:

אמרי דבי רבי ינאי: לא שנו שמקפלים את הכלים אלא באדם אחד.

אבל בשני בני אדם — לא מקפלים. מפני שבכוחם המשותף הם מפשטים את הקמטים שכבר נוצרו, ואסור לתקן כלי בשבת.

ובאדם אחד נמי — לא אמרן שמקפלים אלא בחדשים, שהם קשים ואינם מתקמטים. אבל בישינים שמתקמטים — לא התירו לקפלן, מפני שמתקנים בכך את קימוטן.

וחדשים נמי לא אמרן שמוותר לקפלן אלא בבגדים לבנים, אבל בצבועים שקיפולן מתקנן — לא התירו.

ולא אמרן שבלבנים התירו לקפל אלא שאין לו בגד אחר להחליף. אבל אם יש לו בגד אחר להחליף — לא התירו לקפל אפילו בלבנים.

תנא: של בית רבן גמליאל לא היו מקפלין אפילו כלי לבן שלהן, מפני שהיה להן להחליף.

וכיון שעסקנו בדיני בגדים בשבת מביאה הגמרא ענין נוסף של לבישת בגדים לכבוד שבת.

אמר רב הונא: אם יש לו להחליף את בגדי החול לבגדי שבת — יחליף לכבוד שבת. ואם אין לו בגד להחליף — ישלשל בבגדיו כלפי מטה, כמנהג העשירים ההולכים בבגדים ארוכים. ויעשה כן כדי שיהיה ניכר

בצורת לבושו לכבוד השבת מצורת לבושו בימות החול.

מתקיף לה רב ספרא: והא הנהגתו כאחד העשירים מיתחזי נראת לאנשים כרמות רוחא, כמי שמתגאה במה שאין לו.

ומשנינן: כיון דכל יומא לא קעביד הכי, זרק האידינא לכבוד שבת הוא דקא עביד הכי — לא מיתחזי כרמות רוחא.

כתיב [בישעיהו נח] "וכבדתו מעשות דרכיך, ממצוא חפצך ודבר דבר". ודרשינן:

וכבדתו — שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה בגדיו "מכבדותי". שמכבדים את בעליהן.

מעשות דרכיך — שלא יהא חילוכך של שבת כחילוכך של חול. וכדמפרש להלן.

ממוצא חפצך — חפצך אסורין בעיסוק אודותן. אבל חפצי שמים מותרין בעיסוק, וכגון לפסוק צדקה לעניים ולשדך את הילדים.

ודבר דבר — שלא יהא דבורך של שבת קיג-ב כדבורך של חול, כגון בעניני מקח וממכר וחשבונות של חולין.

דבור הוא שאפור, אבל הרהור, כגון על הוצאות כספיות, מותר.

והוינן בה: בשלמא כולחו — לחיי. מובן הדבר מה הם.

מותר לסמוך על החיי אדם.

שעושה זאת לצורך הלילה.

וכתב שער הציון תקג ב שבשעת הדחק